

גנזי המלך

ארבע כנפות

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת

283

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6777779 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

'עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש'

החיזוק צריך להיות כנגד ההתרשלות
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

מהלך זה הוא בנין אב להרבה תקופות עם הרבה גזירות בתולדות הכלל ישראל, לכל גזירה קודמת בהכרח התרשלות באיזה ענין של עבודת ה' וכל הצלה באה אחרי התשובה במסירת נפש. הגזירה באה בעקבות הסתר פני ההשגחה, שנגרמה מהרפיון, אשר עי"ז הכלל ישראל נופל ממדרגה העליונה של שמירה אלקית, שהיא מנת חלקו - והתשובה במסירות נפש מעמידה אותו שוב במצבו האמיתי של דבקות בהשם. הרי שמסירות נפש מביאה לידי נס. יסוד זה הננו לומדים מחז"ל;

א"ל רב פפא לאביי: "מאי שנא ראשונים, דמתרחש להו ניסא. ומ"ש אנן, דלא מתרחש לן ניסא? אי משום תנויי? בשני דרב יהודה תנויי בניזיקין הוה ואנן קא מתנינן שיתא סידרא וכי הוי מטי רב יהודה בעוקצין האשה שכובשת ירק ואמרי לה זתים שכבשן בטרפיהן, אמר, היות דרב ושמואל קא חזינן הכא ואנן מתנינן בעוקצין תליסר מתיבתא. ואילו רב יהודה כי הוה שליף חד מסאניה אתי מיטרא ואנן קא מצערינן נפשין ומצווח קא מצווחינן ולית דמשגח בן! אמר ליה: "קמאי הוו מסרי נפשיהו אקדושת השם, אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם", כי הא דרב אדא בר אהבה חזייה לההיא כותית דהוית לבישא כרבלתא בשוקא, סבר דבת ישראל היא קם קרעיה מינה' (ברכות' כ.).

אדמ"ור זי"ע ביאר גמרא זו כמינ חומר: אביי לא דבר כאן על מסירת נפש בשעת השמד, או בשלש עבירות ששם הדין הוא שיהרג ואל יעבור, כי בזה בודאי

המשך בעמ' 2 <<<

אתם מבטלים אותה מידם הם אבודים; זה הדלקת המנורה שכתב בה: **'להעלת נר תמיד'** (שמות כז), כל זמן שמדליקין אותה תמיד הם עומדין! עמדו וטימאו כל השמנים' (ברייתא המובאת בב"ח או"ח תרע). וכשחזרו בתשובה למסור נפשם על העבודה, הושיעם ה' ע"י הכהנים עובדי העבודה בביהמ"ק, ע"כ נעשה הנס ג"כ בנרות תחת אשר הערו נפשם למות על קיום העבודה ולפיכך לא קבעום אלא להלל ולהודות שהיא העבודה שבלב.

פנים חדשות ראינו כאן; גזירות אינן בלי סבה! והגזירה באה במדה כנגד מידה, אם לא היתה התרשלות בעבודה לא היו גזירות היוונים והגזירה היתה באותו ענין שבו היתה ההתרשלות; כאן היו החטא והגזירות בעבודת בית המקדש וכאשר הכהנים מסרו נפשם על העבודה מיד ראו ניסים, הן במלחמתם **'מסרת גבורים ביד תלשים'** והן בהחזרת העבודה בנס הפך שמן. מכאן אנו לומדים להבין מהלך תופעות רבות בקורות עם ישראל; חטא גורר אחריו גזירות - ותשובה מביאה להצלה. ואין גזירה - בלי חטא!

'עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש' (אבות' ה) ובאופן תמיד, כל עיפוש כל סרחון וכל נזק מריח בשר לא היה שם, כל זה בא רק אחרי החטא של אדה"ר, אבל בהיות הטבע במתכונתו וקדושתו אין בו שום סרחון ועיפוש. השמן שמילא את כל הכלים לא היה נס, לגבי אלישע הנביא, שהוא בקדושתו העמיד את הטבע על מתכונתו וקדושתו, שהוא מפרה ומרבה בלי מעצור. כך היה לפני חטא אדה"ר וכך יהיה לעתיד לבוא. אמור מעתה, אם בבית המקדש שררה קדושה כמו בעולם לפני החטא, אין זה פלא כ"כ כי בכך השמן היתה ברכה כזאת שהשמן דלק שמונה ימים. ועלינו להפש מהלך יותר עמוק בהבנת הנס ומה שקדם לו; אכן אנו מוצאים שהראשונים נתנו את דעתם על זה והב"ח בריש הלכות 'חנוכה' מביא את דברי מהר"ם מרוטנבורג על זה;

אבל בחנוכה עיקר הגזירה היה על שהתשלו בעבודה וכשחזרו בתשובה למסור נפשם על עבודה הושיעם ה' ע"י כהנים. בפורים עיקר הגזירה היתה; לפי שנהנו מסעודתו של אחשורוש, ע"כ נגזר עליהן להרוג ולאבד את הגופים שנהנו מאכילה ושתיה. וכשעשו תשובה ועינו נפשם וכמ"ש ב'אסתר': **'לך כנוס את כל היהודים... ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים'** (אסתר' ד) ולפיכך קבעום למשתה ושמחה וי"ט לזכור עיקר הנס, אבל בחנוכה עיקר הגזירה היתה על שהתשלו בעבודה. וע"כ היתה הגזירה לבטל מהם העבודה, כדתניא בברייתא: שגזר עליהם לבטל התמיד.

עוד א"ל: **'מצוה אחת יש בידן, אם**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

המשך מעמ' 1 >>>

ואמר מרע"ה לדורו: "חזקו ואמצו". להיות חזקים מאד במה שמוטל עליהם, "אל תיראו ואל תערצו מפניהם" כי היראה מבני אדם היא סימן של נתוק דק מהבורא, "ה' אלקיך הוא ההלך עמך לא ירפך ולא יעזבך". היה חזק בעבודתך ועבוד עם כל הכחות שניתנו לך בטבעך, בלי שום יראה ופחד ממישהו, כי הקב"ה מחזיק בך בשתי ידיו! כמה עלינו להתחזק בימי חנוכה דוקא וח"ו לא לבלות ימים קדושים אלה במשחקים, אלא נתחזק בעבודת ה' בחזק רב!

הב"ח כתב בשם מהר"ם רוטנבורג בהלכות 'חנוכה': שתקנו שמונה ימים להלל והודאה שהיא עבודה שבלב דוקא. וזהו ענין החיזוק שהוא צריך להתחיל בעבודה שבלב. רק בעבודה זו מתברר לאדם במה הוא צריך להתחזק. ומהו גדר העבודה האמיתית שבה עליו להתחזק עד קצה יכולתו. העושה זאת בימי החג הקדוש, יקח ממנו חיזוק לכל ימות השנה ממש בע"ה. (עלי שור' ח"ב).

תערצו מפניהם פי ה' אלקיך הוא ההלך עמך לא ירפך ולא יעזבך" (דברים' לא). וברש"י: "לא ירפך" - לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו' דברי רש"י קצרים במקום זה ועשירים במקום אחר.

מרע"ה ניבא שבהיות ישראל בגלות; "ובקששתם משם את ה' אלקיך ומצאתם כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך... כי קל רחום ה' אלקיך לא ירפך ולא ישחיתך" (דברים ד). שם כתב רש"י: "לא ירפך" - 'מלהחזיק בך בידיו. ולשון "לא ירפך" לשון לא יפעיל הוא; לא יתן לך רפיון, לא יפריש אותך מאצלו'.

הרי זהו מצבו האמיתי של הפרט והכלל בישראל. הקב"ה מחזיק בו בשתי ידיו כביכול ולא יפריש אותו מאצלו! הוא יתברך לעולם לא יעזוב אדם מישראל! רק האדם יכול להישמט מתוך ידיו יתברך וללכת לדרכו ולבעוט בו יתברך. לפעמים רואים ילד הולך ברחוב ואמו מחזיקה בידו ופתאם הילד מוציא ידו מיד אמו ורץ לדרכו. זהו ציור לאדם הרוצה ללכת לבד ומשמיט עצמו מתחת ידיו של בוראו.

היו מוסרים נפשם על קדוש השם, מסירת נפש שייכת בכל מצוה ומצוה, אלא שיש בזה גדרים ומדרגות עד יהרג ואל יעבור הרי רב ארא בר אהבה מסר נפשו על תוכחה.

גדר זה של מסירות נפש הוא ללכת בעבודת ה' עד קצה כחות הנפש שבאדם, שיהיו כחות האדם בעבודה בפועל הגמור וכאן סוד הניסים, כאשר האדם מנצל כל הכחות שישנם בטבע עד הקצה, בזה הוא מגיע למדרגת למעלה מן הטבע וזוכה לניסים, כי הנהגת למעלה מן הטבע היא הנהגת של השי"ת כמו הנהגת הטבע. ומי שמנצל כל מה שניתן לו בטבע, זוכה ללמעלה מן הטבע דהיינו: נס (דחור"מ ח"א מא א).

מעתה לחנוכה שלנו הרי זהו חג החיזוק! כל מה שניתן לנו ללמוד מהתשועות והמלחמה בחג זה, הוא מסירות נפש! אילו זכינו, היינו מפיקים מחנוכה חיזוק למשך כל השנה כי זוהי סגולת החג. מהו חיזוק? מרע"ה אמר לדור הנכנס לארץ ישראל: "חזקו ואמצו אל תיראו ואל

בס"ד

לקראת הסוף... עם הרב אמנון יצחק שליט"א

היכל התרבות בן צבי 50
ביום ראשון ג' טבת 20/12/09

קדימה

כניסה 10 ש"ח

השערים יפתחו ב-20:00

היכל התרבות קפלן 2
ביום שני ד' טבת 21/12/09

לוד

כניסה 10 ש"ח

השערים יפתחו ב-20:00

היכל הספורט מאוחדת רחמילבץ 3
ביום שלישי ה' טבת 22/12/09

פסגת זאב

כניסה 10 ש"ח

השערים יפתחו ב-20:30

ההרצאות מאובטחות

כל הזכויות שמורות לארגון "שופר"

שידור חי באתר 'שופר' WWW.SHOFAR.NET

וב'שופר ניזטל' 054-4007779

הלכה

מדיני טלטול מוקצה

ההלכות שלפנינו מבוססות עפ"י השו"ע וה'משנה ברורה'

סי"ז וע"י שי"ו סכ"ב).
 5. איסור טלטול מוקצה הוא רק כשמטלטל את המוקצה בידים, אבל אם מנענעו על ידי נפיחה ברוח הפה וכדומה מותר, שדבר זה נחשב כטלטול לאחר יד. (שח ג מג)
 6. וכן מותר ליטול דבר היתר המונח על דבר מוקצה, אף אם על ידי זה המוקצה מיטלטל, כיון שאין זה טלטול בידים, אלא מן הצד לצורך דבר היתר. (שח ג סי"ט) ■

זצ"ל שמותר להזיז המכסה בשבת, כיון שהדבר מיועד לכך ומחמת כן אינו נחשב כמוקצה. ('שולחן שלמה').
 4. אמנם אם הנגיעה היא לצורך המוקצה, כגון: שכופה כלי על המוקצה כדי לשומרו, נחלקו הפוסקים אם מותר ליגע בו אף בלי טלטול? דעת ה'מגן אברהם' לאסור בזה אפילו בנגיעה. ודעת ה'מגיד משנה' להתיר בו נגיעה ככל נגיעה במוקצה. וכן הכרעת הגר"א. (שח

1. דבר שהוא מוקצה אסור לטלטלו בשבת, אולם מותר לגעת בו אם בנגיעה זו אינו מנענעו כלל. (שח מב).
 2. לכן מותר ליגע במנורה ובתנור וכיו"ב, אף על פי שהם מוקצה משום כלי שמלאכתו לאיסור, לפי שבנגיעה בהם אינו מנענעם כלל. (שח ג)
 3. כיום יש מנורות שמורכב עליהם מכסה שניתן להזיזו בכדי להסתיר אור המנורה, הורה הגרש"ז אויערבאך

דברי אגדה

לה' " בגימטריא: הקץ אלף ושל"ה עם הג' תיבות משלימות לו. עפ"י הפסוק ב'דניאל': "אֲשֶׁרִי הַמַּחְכָּה וַיִּגְיַע לְיָמִים אֶלֶף שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה" (יב יב). ■

מפרש: 'בעת המפזרים כנוס' פירוש: בשעה שבני אדם מטיילין בשבתות וימים טובים אז 'כנוס רגליך' ולמוד תורה ותדרוש להם ובזכות זה יבוא משיח וימהר הקץ, כי 'עת לעשות

רבנו אבגדור הצרפתי ז"ל שהיה אחד מבעלי התוספות כותב בספרו על התורה: זהו שאמר הכתוב: "עת לעשות לה' הפרו תורתך" ('תהילים' קיט). ב'ירושלמי' ד'ברכות' (ט ה)

הליכות עולם

שאלות מעשיות בהלכות שבת, לפי פסקי ה'משנה ברורה'

נערכו במסגרת מפעל 'הליכות עולם' ע"י הרה"ג רם כהן שליט"א

לידו שאל אותו כיצד הוא עושה כך בשבת והרי אסור לסחוט פירות. התווכחו השנים בדין זה ולא הגיעו לכלל הסכמה. מה הדין ומדוע?

תשובה: מותר.

ומקור הדין: כתב ה'שלחן ערוך' (שכ ז): 'לסחוט כבשים ושלקות, אם לגופם, כגון: שאינו צריך למים ואינו סוחטם, אלא לתקנם לאכילה, אפילו סוחט לתוך קערה שאין בה אוכל מותר'. וכתב ה'משנה ברורה' (ס"ק כד): 'רצונו לומר: סוחטם ממשקה הצף עליהם והובלע בהם כדי לתקנם לאכילה לבד ואין צריך למימיהן, כמו שהדרך לסחוט הירק שקוראין שאלאטי"ן לאחר ששרו אותם במים. לכן אינו בכלל מפרק, כלל. ואף שסוחט לתוך הקערה ואין המשקה הולך לאיבוד, מ"מ כיון שאינו מכוין בשביל המשקה אינו בכלל מלאכה'. ■

תשובה: מותר.

ומקור הדין: כתב ה'שלחן ערוך' (שכ ב): 'אם יש יין בגיגית שהענבים בתוכה, אע"פ שהענבים מתבקעים בשבת בגיגית מותר לשתותו בשבת. שכל היין היוצא מהענבים מתבטל ביין שבגיגית'. וכתב ה'משנה ברורה' (ס"ק יד): 'כתבו האחרונים: שמותר לתת ענבים בשבת בתוך היין שיבקעו ויוציאו יינם'.

סחיטה שלא לצורך המשקה

□ **שאלה מעשית:** בסעודת השבע ברכות בשבת הגישו כמנה אחרונה לפתן תפוחי עץ מבושלים. אריה שחשש כי בנו הקטן יתלכלך מהמיץ הרב של הלפתן, לקח את הפירות שבנו רצה לאכול וסחט מהם את המיץ לתוך הכיור. אחיו שישב

עירוב ענבים ביין כשיתבקעו בשבת

□ **שאלה מעשית:** ליעקב קשה מאד לשתות יין ולכן הוא עושה בכל שנה מיץ ענבים בביתו בחבית קטנה. שנה אחת הוא מצא רק ענבים ירוקים לעשות מהם מיץ וכיון שחשש שהמיץ יצא לבן וחיור רצה להוסיף ענבים שחורים לחבית. רק לאחר מספר ימים כשכבר היה המיץ בחבית מוכן מצא ענבים שחורים וכיון שהדבר היה ביום ששי בצהריים, שכח להוסיף אותם לחבית לפני שבת. כליל שבת כשניגש לקחת קצת מהמיץ החדש לקידוש נזכר בזה וכיון שהענבים השחורים היו רכים מאד וחשש שיתקלקלו עד אחרי שבת, רצה להכניסם לחבית מיד, אף שידע שיתבקעו בשבת. הוא הלך קודם לשאול בעצת רבו האם מותר להכניסם לחבית בשבת. מה הדין ומדוע?

פרשת 'מקץ'

"וּשְׁם אֶתְנוּ נֶעַר עֲבָרִי"

פנינים לפרשה

"וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים" (מא א)

נשאלת השאלה: לצורך מה הוסיפה התורה את תיבת "יָמִים"? וכתב לבאר בזה הגרי"ז סאלובייצ'יק בספרו: שלולי שהיה כתוב "שְׁנַתִּים יָמִים" היה אפשר לפרש שלא היו שנתים מלאים מיום ליום, אלא חלק מן השנה כשנה מדין מקצת השנה ככולה. ולצורך זה אמר הכתוב: "יָמִים" לומר שהיו שנתים מלאים מיום ליום. וכמו שאחז"ל במסכת 'ערכין'. ומה שאמר הכתוב: "מִקֵּץ", הוא בא לומר שלא היו יותר משנתים כלום, וכמבואר במסכת 'ראש השנה' (יא:): שבראש השנה יצא יוסף מבית הסוהר. כלומר: מיד כשנגמרו שתי השנים המלאים מיד יצא יוסף.

"וַהֲנֵה עֶמֶד עַל הַיָּאָר" (מא א)

יש לתמוה על מה שהזכיר הכתוב לשון: "עַל הַיָּאָר". ולכאורה יותר היה ראוי לומר לשון: "עַל שְׁפַת הַיָּאָר", שהרי לא עמדו הפרות על מי היאור ממש, אלא על שפתו. וכן פרעה בעצמו בספורו ליוסף הזכיר את הלשון: "בַּחֲלָמֵי הַנְּנִי עֶמֶד עַל שְׁפַת הַיָּאָר".

וכתב לבאר בזה רבינו בחיי: לפי שזה ספור התורה, גלתה לנו התורה בזה את מחשבתו הרעה, כי היה חולם חלומותיו מענין שהיה חושב ביום במחשבתו, שהרי היה עושה עצמו לאלוה והיה הנילוס יאורו, שכן היה אומר: "לִי יֵאָרֵי וְאֲנִי עֲשִׂיתִנִּי" ('יחזקאל' כט). ומפני זה הזכיר הכתוב שחלם שהיה "עֶמֶד עַל הַיָּאָר". כלומר: שראה בחלומו כי היה שליט על היאור ומושל עליו. אולם פרעה בספורו כשסיפר הדברים ליוסף שינה את הענין ואמר: "בַּחֲלָמֵי הַנְּנִי עֶמֶד עַל שְׁפַת הַיָּאָר", כי היה נבהל בענין החלום, כמו שכתוב: "וַתִּפְעַם רוּחוֹ" ונתבייש לתת גדולה לעצמו שיאמר על היאור. לכך אמר: "עַל שְׁפַת הַיָּאָר".

מט). שהכונה שיקראו לכל העברים על שם יהודה דהיינו: יהודים. לכן מברכת יעקב הנמצאת בפרשת 'ויחי' ואילך תרגם התרגום תיבת: "עֲבָרִי" - 'יהודאה' ולא 'עבראה' כמו שתרגם בחומש 'בראשית'.

"וַהֲנֵה שִׁבְעַת פְּרוֹת אֲחֵרוֹת עֲלוֹת אֲחֵרִיָּהוּ דְלֹת וְרַעוֹת תֹּאֵר מְאֹד וְרַקוֹת בְּשָׂר" (מא ט)

העיר רבי יוסף דב סאלאוויצ'יק בספרו 'בית הלוי': הנה תואר "דְלֹת" לא נזכר בחלום כלל ורק פרעה הוסיף כן מדעתו בכדי לבחון את יוסף אם יודע הוא או לא. ולפיכך כשהחזיר יוסף לפרעה את פתרון החלום ואמר לו: "שִׁבְעַת הַפְּרוֹת הַרְקוֹת וְהַרְעוֹת", לא הזכיר לו ה"דְלֹת" יען כי באמת לא ראה זאת בחלום, ומזה הבין פרעה כי רוח אלקים דובר ביוסף.

אמנם יוסף ידע כי גם זה שרצה פרעה להטעותו הוא גם כן מן השמים, כדי שזוה יבין את הפתרון, שכל החרטומים פתרו אותו על שבע מדינות, כי כן דרך החלום שלא יהיה מפורש, רק יבא בדרך חידה ומשל, על כן פתרו לו על שבע מדינות. ואילו יוסף פתר לו שהחלום מראה על עניני תבואה. והבין זה ממה שאמר לו "דְלֹת". ומצינו לשון דל בלשון הקדש על עניני תבואה וכמו שאמרו חז"ל במסכת ב"מ (נט:): 'לֹא נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל דְלִים, אֲלָא עַל עַסְקֵי תְבוּאָה, שְׁנֵאמַר: 'וַיִּדְבַּל יִשְׂרָאֵל מְאֹד' ('שופטים' ו). והגם כי דבר בלשון מצרי, מ"מ בודאי אמר בלשון התורה בלשון כהוראת דל בלשון הקודש.

ומסיים ה'בית הלוי': ומזה יבין כל אדם כמה צריך לשום בטחונו בה', עד כי גם אם יראה שחברו רוצה לעשות לו רעה, יבין כי גם זאת מה' הוא והוא רק לטובתו.

"וְשֵׁם אֶתְנוּ נֶעַר עֲבָרִי" (מא יב)

בספר 'פרדס יוסף' הביא מספר 'לשכות הסופר' (לבעל קיצור שו"ע) שעמד בשאלתו: מדוע כאן תרגם התרגום את תיבת: "עֲבָרִי" - 'עבראה' וכן בכל ספר 'בראשית' כשמוזכר תיבת: "עֲבָרִי" תרגם התרגום: 'עבראה'? ואילו מחומש שמות ואילך תרגם התרגום תיבת: "עֲבָרִי" - 'יהודאה' (עיין 'שמות' בו ועוד).

וכתב לבאר בזה: לפי מה שמובא במדרש 'בראשית רבה' (פרשה צח) על הפסוק בפרשת 'ויחי': 'וַיְהִיכָה אֶתְּהָ יוֹדֵף אֲחִיקָה' ('בראשית'

"וַיִּצֵן יוֹסֵף אֶת פְּרַעְהָ לְאֹמֵר בְּלִעְרֵי" (מא טז)

יש להתבונן על הלשון: "לְאֹמֵר" למי צריך שיאמר זאת? והרי תיבה זו נאמרת כשואמרים לומר לאחר, כמו: "וַיִּדְבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לְאֹמֵר" ('שמות' ו). כלומר: לומר לבני ישראל. אבל כאן ענה יוסף לפרעה בלבד ומהו "לְאֹמֵר"?

גם יש להתבונן מהו פשר הלשון: "וַיִּצֵן יוֹסֵף אֶת פְּרַעְהָ" והרי היה מתאים יותר לכתוב: "וַיִּצֵן יוֹסֵף לְפְרַעְהָ"? ואפשר לבאר בזה, לפי המובא במסכת 'סוטה' (לב:): שכל מקום שכתוב לשון עניה הכונה לאמירה בלשון הקודש. והרי פרעה לא היה יודע שפת לשון הקודש כמבואר במסכת 'סוטה' (לו:). וכיון שכך, הוצרך יוסף לפרש לו את הפתרון דרך מתורגמן, לכן כתוב: "לְאֹמֵר" שעונה למתורגמן לצורך פרעה והיינו: "לְאֹמֵר" שהמתורגמן יאמר את הדברים. ומיושב גם כן הלשון: "אֶת פְּרַעְהָ" שבאמת לא אמר לפרעה באופן ישיר.

"וַעֲתָה יֵרָא פְרַעְהָ אִישׁ נְבוֹן וְחָכָם" (מא לג)

יש לתמוה: וכי פרעה שאל עצה מפיו של יוסף, שהוא מייצג לו מה לעשות ואיך לעשות?

כתב לבאר בזה רבי איצלה מוואלזין בספרו 'פה קדוש', על פי מאמר חכמינו ז"ל במסכת 'ראש השנה' (יא:): שבראש השנה יצא יוסף מבית האסורים. ואמרו חז"ל: ש'בַּפֶּסַח הַעוֹלָם נִידוּן עַל הַתְּבוּאָה' (שם טז). ולפי זה היה קשה, למה הראה הקב"ה את הוראת החלום לפרעה בראש השנה. לכן אמר לו יוסף: "וַעֲתָה יֵרָא פְרַעְהָ אִישׁ נְבוֹן וְחָכָם" כלומר: שהסיבה שהראו לך את החלום הזו היא בשביל אדם אחד שיעלה לגדולה על ידי זה. והאדם הרי נדון בראש השנה, לכך חלק

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

האמהות כנגד שבעת כוכבי לכת שסימנם: **שצ"ם חנכ"ל**.

"בן אמו ויאמר הנה אחיכם" (מג כט)

כתב רבנו אפרים ז"ל: סופי התיבות - **מנורה**, רמז שעתיד בית המקדש להבנות בחלקו של בנימין ולהעלות המנורה בו, כמבואר במסכת 'זבחים' (נד.).

"אלקים יחנה בני" (מג כט)

כתב רבינו מאיר שמחה בספרו 'משך חכמה': לפי חיבתו של בנימין קראו בנו, אף שלא היה בנו ממש. אבל מכל מקום למדנו שהיה יכול להיות בנו, אם כי לא היה גדול יוסף מבנימין רק שמונה שנים. וזה כמו שביארו חז"ל במסכת 'סנהדרין' (סט:): שדורות הראשונים ילדו לשמונה שנים. ולמדנו כי יוסף נגמר אצלו כלי ההולדה לשמונה שנים. ובכל זה בעודו בן י"ח שנים התאפק על יצרו ותוקף חומו מאשת פוטיפר. ■

יוסף עשר פעמים על יעקב את התיבה: **"עבדך"** נחסרו עשר שנים מימי חייו. וזו מדה כנגד מדה, כי כיבוד אב ואם גורם לאריכות ימיו של האדם כמו שכתוב בו: **"למען יאריך ימיה"** ('דברים' ה). ממילא ההיפך גורם לחיסור ימים.

ולכאורה כשנמנה לא נמצא רק ה' פעמים את התיבה: **"עבדך"** א. **"שלוש לעבדך לאבינו"** ('בראשית' מג). ב. **"פי עלינו אל עבדך"** (שם מד). ג. **"ויאמר עבדך אבי"** ד. **"כבאי אל עבדך אבי"** ה. **"את שיבת עבדך"**.

ומובא בספר 'דברי אליהו' בשם הגר"א מוילנא: מכיון שהיה **"המליץ בינתם"** נמצא שהיה חוזר ומתרגם את דבריהם ליוסף, א"כ נמצא שס"ה שמע י' פעמים את תיבת **"עבדך"** בהקשר ליעקב.

"שנים עשר אנחנו אחים" (מב לב)

כתב רבנו אפרים ז"ל: סופי התיבות - **מרום**, שהם כנגד י"ב מזלות שבמרום. כי נמשלו אבותינו לכל צבא המרום. ג' האבות כנגד אויר מים אש. ושבע

מהפותרון הוא ההמשך שאומר לו: **"ועתה ירא פרעה איש נבון וחקם"**. ו**"דברי פי חכם חזן"** ('קהלת' י).

"לראות את ערנת הארץ באתם" (מב

ט)

כתב רבנו אפרים ז"ל: דרך בני אדם הרעבים להיות כחושים וחלשים ופניהם רעים ואתם גבורי חיל ושמנים ופניכם צוהלות, כודאי לחתור את הארץ באתם, דרך בני אדם ברעב להיות עניים ואתם נראים עשירים. והם השיבו לו: **"פלנו בני איש אחד נחנו פנים אנחנו"**, כלומר: אבינו גבור חיל ועשיר והוליד גבורים כמותו. ומה שפנינו מצהילות לא מרוב שובע, אלא שאנחנו באחוה ובשלום יחדיו. וערבה עלינו ארוחת ירק משור אבוס לבעל מריבה, וכמאמר הכתוב ב'משלי': **"טוב ארחת ירק ואהבה שם"** (טו יז).

"המליץ בינתם" (מב כג)

במדרש מובא: שבשביל ששמע

שבת נופש

עם הרב אמנון יצחק שליט"א

במלון 'כינר'

פרשת ויחי טו'-טז' טבת 2010-1-2-1

פרשת כי תשא יט'-כ' אדר 2010-3-5-6

לציבור חדש בתשלום מראש בלבד

03-6777779/557

בין השעות 9:00-15:30

מי צריך לצום על חלום רע בשבת?

מערכת 'הברותא'

מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: הרואה חלום רע בשבת, האם עליו לחוש לחלומו ולהתענות עליו אפילו בשבת?

תשובה: כתב בשו"ת 'יחווה דעת' (ד כד): במסכת 'שבת' (יא): 'אמר רב: יפה תענית לחלום - כאש לנעורת'. אמר רב חסדא: 'ובו ביום'. ואמר רב יוסף: 'ואפילו בשבת'. ובמסכת 'ברכות' (לא): 'אמר רבי אלעזר: כל היושב בתענית בשבת, קורעים לו גזר דינו של שבעים שנה'. 'אפילו נגזרה עליו גזרה מנעוריו' ש"ימי שנותינו בהם שבעים שנה" (תהילים' צ). ואף על פי כן, חוזרים ונפרעים ממנו דין עונג שבת.

אמר רב נחמן בר יצחק, הלכך, ליתבי תענית לתעניתיה' כלומר: שיתענה למחרת כדי לכפר על עון תעניתו בשבת. ופירש רבנו האי גאון: שדברי רבי אלעזר בתענית חלום הן. אבל תענית של רשות, בודאי שאסור בשבת.

וכן כתב הר"ף בפרק קמא ד'שבת' (יא ע"ש). והראב"ן (סימן קעט) כתב גם כן בשם רבנו חננאל: קבלנו מרבתינו, שזהו ביושב בתענית חלום. שאדם שגזרו עליו גזרה רעה על עון שעשה, מגלים את אזנו על ידי חלום מה שעתיד לבוא עליו ואם הוא מרגיש ומתענה וחוזר בתשובה שלמה, אפילו חטא כל שנותיו, שהם שבעים שנה, הקדוש ברוך הוא מוחל לו.

ולפי שבשבת סעודתו בתענוגים והוא מונע עצמו ממנה, קשה לו הדבר יותר מתענית של חול, לכן, שכר תעניתו בשבת גדול יותר מתענית של חול.

וזו לשון הרמב"ם (תעניות א יב): **'הרואה חלום רע, צריך להתענות למחר, כדי שישבו ויתעורר במעשיו ויחפש בהם ויחזור בתשובה ומתענה אפילו בשבת ומתפלל 'עננו' בכל תפלה, אף על פי שלא קבל תעניתו מבעוד יום. והמתענה בשבת, מתענה יום אחר, מפני שביטל מצות עונג שבת.'**

והן אמת, שאיסור תענית בשבת, או ביום טוב הוא מן התורה וכמו שפסק הרמב"ם ('שבועות' א ו), שהנשבע להתענות בשבת או ביום טוב חייב

מלקות מן התורה, משום שהיא שבועת שוא, שהרי נשבע לבטל המצוה. וכן פסקו ה'טור' וה'שלחן ערוך' ('אורח חיים' תקע ג).

וכן מבואר במסכת 'ראש השנה' (יט): **'שבתות וימים טובים... דבר תורה הם (שאסור להתענות בהם), לפיכך אינם צריכים חזוק'. וביבמות' (צג): "למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים" ('דברים' יד) אלו שבתות וימים טובים.'** ע"ש.

וכן כתב הרשב"א בתשובה (חלק א תריד): שאיסור תענית בשבת הוא מן התורה. וכן כתב הריטב"א בחדושי ל'שבת' (סט).

מכל מקום, התירו חז"ל תענית חלום בשבת, לפי שסעודת שבת היא משום **'וקראת לשבת ענג' ('שעיה' נח).** וכיון שהוא יודע שכשיושב בתענית וחוזר בתשובה קורעים לו גזר דינו, אין לך עונג גדול מזה וכמו שכתב בספר האשכול (חלק ב עמוד א).

וכיוצא בזה כתב ב'הגהות מיימוני' (תעניות' א ב): **'המתענה בכל יום ואכילתו בשבת צער היא לו מחמת שינוי וסת, מותר לו להתענות בשבת. וכן ראינו לכמה חסידים ואנשי מעשה שהיו מתענים בשבת מטעם זה. וכן היה נוהג רבי יהודה החסיד'. וכן פסק מרן ב'שלחן ערוך' ('או"ח רפט ג).**

ובגמרא ('פסחים' סח): **'מר בריה דרבינא הוה יתיב כולה שתא בתעניתא, לבר מיומא דעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכפורי. עצרת, יום שניתנה בו תורה. פורים, שנאמר בו: ימי משתה ושמחה. וערב יום הכפורים, כדתני רב חייא בר רב... "שכל האוכל ושותה בערב יום הכפורים, כאילו התענה תשיעי ועשירי".'**

ופירש הרשב"א בתשובה (חלק ד רסב), שעל כרחנו צריכים לומר; דמר בריה דרבינא היה מתענה תענית חלום בכל ימות השנה חוץ משלשה ימים אלו. כי אי אפשר לומר שהיה מתענה תענית הרשות בשבת ויום טוב, שלא יתכן שיהיה חולק על כל התנאים והאמוראים שאוסרים להתענות בשבת ויום טוב. ע"ש.

אמנם ראינו להראב"ה ('תענית' תתס, עמוד תרכא): שכתב בשם רבנו קלונימוס; שבזמן הזה אסור להתענות תענית חלום בשבת, לפי שאין אנו בקיאים לדעת

פתרון החלומות, איזה טוב ואיזה רע, כאשר היו יודעים הראשונים, כמבואר במסכת 'ברכות' (נח: והלאה) וב'מדרש רבה' ('איכה רבתי' א יד והלאה). ומספק אין להתענות. וכתב על זה הראב"ה: **'וכן נראה לי עיקר ואף על פי שאמרו שקורעים לו גזר דינו של שבעים שנה. ואם כן, הרי זה דומה לספק פקוח נפש שמחללים עליו את השבת' ('יומא' פג.) אף על פי כן, נראה לי שאין מתענים בשבת, שאין זה חמור יותר ממת דבר שאין מתענים עליה בשבת' ('תענית' יט).**

והגאון בעל 'תוספות יום טוב' בספר 'מלבושי יום טוב' כתב: שבעינינו אלו אין כל הזמנים שוים ולא כל הארצות שוות וכמו הרפואות שהיו משתמשים בהן בזמן חכמי הש"ס וכן הזוגות וכדומה, שאינם נוהגים בזמן הזה. ע"ש.

ובאמת שמבואר בתשובת הרשב"א (קלב) שלא חייבו חז"ל בשום מקום להתענות תענית חלום, אלא שאמרו ('שבת' יא.) יפה תענית לחלום, כאש לנעורת. ולכן התירו להתענות תענית חלום אפילו בשבת, אבל לחייבו תענית, לא אמרו. ע"ש.

וכתב ה'שני לוחות הברית' (קלה): שהרואה חלום רע שצריך להתענות עליו. זהו דוקא כשנפשו עגומה עליו ביותר, **'ומאן דקפיד קפדי בהדיה' ('פסחים' קי).** ואם יתענה ימצא מנוח ומרגוע לנפשו, הא לאו הכי לא יחוש לחלומו כלל ויקיים **'וקראת לשבת ענג' ('שעיה' נח)** באכילה ושתיה ושומר מצוה לא ידע דבר רע. ע"כ. וכן דעת ה'מגן אברהם' (רפח סק"ז).

בסיכום: הרואה חלום רע בליל שבת, אין לו להתענות בשבת, אפילו אם החלום הוא אחד משלשה חלומות רעים שהוזכרו ב'שלחן ערוך' ('או"ח רפח). אלא יקדיש את יום השבת והוא לקריאת ספר 'תהלים' ובעסק התורה כפי כחו וימנע משיחת חולין ונרצה לו לכפר עליו. ורק אם לבו דוה עליו ונפשו עגומה מאד ומצטער צער גדול, מותר לו להתענות בשבת וכל היום ישב בבית הכנסת ויעסוק בתורה כפי כחו ואחר השבת יתענה יום אחר, כדי לכפר על עון בטול עונג שבת **'ונשב ורפא לו'** ('שעיה' ו). ■

האם אפשר לבטל את הגבלת התורם שלא להוציא את הספר מבית הכנסת

מאת הרה"ג חנוך שוורץ שליט"א

עתה יורש את כל נכסיה, הרי כשם שהיא היתה יכולה לבטל את ההגבלה שהטילה בשעתו, כך גם הוא יוכל לבטלה ואת הסדורים הישנים שתרמה היא, יעבירו לחדרי התפילה האחרים, כדי שהסדורים שתורם הוא עכשיו ישמשו להיכל המרכזי.

יחד עמו פנו הגבאים לרב בית הכנסת לברר אם אכן טענתו נכונה וכמו כן אם יוכל הבעל עכשיו לבטל את ההגבלה שהגבילה שרה שלא לתת את ספרי ה'חפץ חיים' לאחרים.

'לשון הרע', אותם הניחה במקומות צבוריים ובכדי לודא שאכן יטול כל אחד רק אחד לשמושו ולא למסחר, או למתנה, הצמידה הודעה שהספרים ניתנים אך ורק לשמוש הפרט ולא ניתן לתת אותם, או למוכרן לאחרים.

אחר זמן נישאה שרה ואחר שנים מועטות חלתה ונפטרה למגינת לב. בעלה שהתרשם בשעתו ממה שמע על מעשיה הנאצלים, החליט לתרום אף הוא סדורים לבית הכנסת המרכזי ופנה לגבאים בטענה שמכיון שהוא

שרה שהתייתמה בנערותה, החליטה לתרום סדורים לבית הכנסת שבשכונתה לעילוי נשמת אביה מכספה הפרטי. מכיון שבבית הכנסת היו כמה חדרי תפילה והיא חפצה שהסדורים שתורמת יהיו רק בהיכל התפילה המרכזי, החליטה לכתוב על גבי הסדורים, שהם נתרמו על מנת שלא להוציאם מהיכל בית הכנסת הגדול.

בנוסף החליטה לחלק חנם כמות של ספרי ה'חפץ חיים' על הלכות איסור

ההשתתפות בשעור ב'אולפני שופר' רח' מתתיהו 10 בני ברק, בתאום מראש בלבד: 03-6777779
התשובה לשאלה הנ"ל תנתן בשעור ביום חמישי בשעה 20:30 בערב בלמוד עם חברותות בישיבות 'אהל יהודה'

ניתן לצפות בשדור חי באתר שופר: www.shofar.net
בקרוב יהיה ניתן לרכוש דיסקים של השעורים הקודמים

המתווך מכר ביותר - למי הולך הרווח?

תקציר התשובה:

- א. כל תמורת הדירה שייכת לראובן המוכר והוא צריך לשלם לשמעון המתווך רק \$2100 שהם דמי התיווך על תמורת הדירה.
- ב. לרוב הפוסקים, במקרה המיוחד הזה כל הרווח ילך לשמעון השליח. אם ההנחה ניתנה בגלל היכרותו של המוכר עם שמעון, יתחלקו ברווח, אבל יוכל שליח לתפוס הכסף ולטעון "קים לי" כרמ"א. אם ההנחה ניתנה בגלל כושר המיקוח של שמעון, לדעת השו"ע יתחלקו ברווח.

בשעה טובה ומוצלחת יצא הספר

מבצע! 302 עמודי כרומו בצבעים ב-50 ש"ח בלבד!

עולם התשובה

בהוצאת ארבע כופות

ניתן להשיג בארגון 'שופר'

03-6777779

